

Інформаційна довідка
щодо законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про
Державний бюджет України на 2025 рік» щодо особливостей сплати
військового збору та єдиного внеску»
*(реєстр. № 13076 від 11.03.2025)**

***Анотація.** В інформаційній довідці представлено результати аналізу пропозицій, передбачених законопроектом «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» щодо особливостей сплати військового збору та єдиного внеску» (реєстр. № 13076 від 11.03.2025).*

***Ключові слова:** загальнообов'язкове державне соціальне страхування, єдиний соціальний внесок, військовий збір, платники податків.*

Вступ.

Універсального фінансового інструменту для забезпечення сталого функціонування системи соціального захисту населення, який би задовольняв всі потреби всіх категорій населення у разі настання соціального ризику, не існує. Надання соціального забезпечення виключно на підставі правового статусу особи не корелюється з принципом адресності, справедливості та солідарності, а в кризових ситуаціях – створює ризики нерівності прав у соціальній сфері.

Водночас намагання забезпечити одночасно та однаково всіх осіб, у яких виникли підстави, з якими законодавство пов'язує право на соціальний захист, створює ризик ненадання такого забезпечення на достатньому життєвому рівні жодній людині.

Основна частина.

У контексті основних функцій держави щодо забезпечення функціонування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування варто зазначити про необхідність удосконалення законодавства на засадах системності, послідовності, прозорості та з урахуванням сучасного стану економіки, існуючих ризиків, прийнятних способів і цілей розвитку.

Із метою забезпечення балансу прав і обов'язків суб'єктів загальнообов'язкового державного соціального страхування розроблено проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» щодо особливостей сплати військового збору та єдиного внеску» (реєстр. № 13076 від 11.03.2025).

Законопроектом пропонується: передбачити на період дії правового режиму воєнного стану та 12 місяців після його припинення (скасування) норму про добровільність сплати єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) за себе фізичними особами – платниками єдиного податку (ФОП); не застосовувати у 2025 році максимальну величину бази нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; протягом 2025 року запровадити оподаткування військовим збором сум пенсій та/або довічного грошового утримання, які перевищують 10 прожиткових мінімумів на місяць (із суми такого перевищення) тощо.

Для досягнення мети законопроекту, його ухвалення має відбутися одночасно з прийняттям законопроекту «Про внесення змін до Закону України

«Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» щодо особливостей сплати єдиного внеску та військового збору» (реєстр. № 13075 від 11.03.2025).

Розглянувши законопроект, вважаємо за необхідне висловити таке.

Відповідно до Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування соціальне страхування здійснюється за принципом солідарності, який передбачає перерозподіл коштів між різними соціально-економічними та соціально-демографічними групами населення, тобто є основою інтерперсонального перерозподілу прибутків між найбагатшими і найбіднішими групами населення¹. З урахуванням зазначеного, а також економічних наслідків, обумовлених війною, положення законопроекту щодо внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік», якими пропонується нова стаття 46¹ цього Закону, заслуговує на підтримку. Однак, що стосується пропонованих положень щодо виконання Пенсійним фондом України функцій податкового агента зі стягнення сум військового збору з сум перевищення граничної пенсійної виплати та/або довічного грошового утримання, то їх доцільно виокремити у самостійну пропозицію про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», а також передбачити в окремому законопроекті про внесення змін до підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України.

Дискусійною є пропозиція щодо виключення в абзаці 32 частини 3 Прикінцевих положень Закону України «Про Державний бюджет України на 2025 рік» слів «та пункту 91⁹ розділу VIII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Справедливість у соціальному захисті забезпечується тим, що особи мають доступ до нього, а наявність страхового стажу гарантує його певний рівень. Це надає державному соціальному страхуванню суспільної значимості й зумовлює обов'язковість участі всіх зайнятих у системі соціального страхування. Застосовані в перші роки повномасштабного вторгнення екстраординарні заходи вичерпали свій потенціал, а в окремих випадках створили підстави для зловживання пільгою. Можливість запровадження диференційного підходу щодо надання пільги на підставі територіального чинника (наближеності до зони бойових дій чи релакації) або факту отримання прямої шкоди, завданої військовими діями, може стати альтернативним способом врегулювання порядку сплати ЄСВ.

Висновки.

ЄСВ без перебільшення є особливим консолідованим страховим внеском, порядок сплати якого врегульований Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування». Покладені на ЄСВ соціально значимі функції обумовили його своєрідність, тому комплексний підхід до законодавчого забезпечення порядку призначення та сплати ЄСВ є необхідним.

¹ Федорюк Л. В. Принцип соціальної справедливості як основа розвитку загальнообов'язкового державного страхування в Україні. *Наукові записки. Серія: право*. 2023. Випуск 15. С. 176-180.

Війна в Україні продовжує стрімко збільшувати кількість осіб, які потребують соціального захисту, що вимагає перегляду підходів до оподаткування доходів. З урахуванням принципу справедливості, на нашу думку, пропонується спосіб є прийнятним. Предметом дискусії може бути лише величина доходу, перевищення якої є базою для нарахування військового збору.

Урахування зазначених зауважень дозволить уникнути таких ризиків прийняття законопроекту, як неузгодженість його положень з чинними законодавчими актами (щодо повноважень Пенсійного фонду України та порядку сплати військового збору).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*